

УДК: 712.2:658.114 (477.64)

СТАН ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ
В ЗОНІ СТЕПУ УКРАЇНИ

Миколайчук В. Г., Алхімов С. Ю.

Миколаївський національний аграрний університету,
м. Миколаїв, Україна

Приведені результати досліджень біологічних особливостей деревних рослин, що використовуються в озелененні загальноосвітніх шкіл в зоні Степу. Встановлено, що при озелененні використано 5 видів дерев (тополя пірамідальна та т. Болле, ясен звичайний, платан західний), їх вік сягає близько 40 років. Для дерев характерна помірна категорія аварійності: найбільша частка аварійних дерев зустрічається серед дерев тополі Болле (44 %) та платана західного (26 %), у тополь встановлено суховерхість.

**CONDITION OF GREEN SPACES IN SECONDARY
SCHOOLS IN THE CONDITIONS OF THE STEPPE ZONE OF
UKRAINE**

Mykolajchuk V.G., Alhimov S.

Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine
mikolajchuk07@mail.ru

Article gives us the results of biological characteristics exploration of woody plants that were used in secondary schools landscaping in the conditions of the steppe zone on the example of School № 19 that is situated in Mykolaiv. Established that during landscaping 5 types of trees were used (*Populus pyramidalis* and *p. Bolley*, *f. excelsior*, *Platanus occidentalis*), their age was about 40 years. There is a typical moderate category of accidents for these threes: the largest share of emergency trees were found among the *P. Bolley* trees (44%) and *platanus* (26%). *Populus pyramidalis* has a dry top of the crown.

Стан міської рослинності є одним із основних об'єктів екологічного моніторингу, має значний вплив на створення середовища, комфортного для життя людини в місті (С.І. Кузнецов, 2013; Кучерявий В.П.,1999). На жаль, в останні десятиріччя стали помічатися ознаки погіршення стану зелених насаджень. Основні проблеми озеленення загальноосвітніх шкіл в м. Миколаєві полягають

в стихійному закладанні зелених насаджень, адміністрацією ЗОШ не враховуються вимоги до підбору дерев.

Метою досліджень було встановлення стану деревних рослин, що використовуються для озеленення загальноосвітніх шкіл в зоні Степу України на прикладі ЗОШ № 19 м. Миколаєва. Для чого були вивчені видовий склад деревних рослин, біолого-морфологічні особливості та їх стан деревних рослин.

Таксономічні назви рослин наведено за «Определителем высших растений Украины» (1976). Морфометричні показники дерев визначали за методикою Курнишкової (1988); ширину, висоту та щільність (ажурність) крони визначали візуально в балах. Наявність пошкоджень враховувалася при встановленні категорії аварійності за шкалою Єрмохіна М.В. та ін. (2015).

ЗОШ №19 м. Миколаєва розміщена в південній частині промислового району міста на відстані 4 км від діючого промислового об'єднання «ПТЗ «Зоря»-«Машпроект»», від проїжджої частини (проспекту Богоявленського) – 1 км. Між школою та проспектом розміщений парк Юність.

Станом на 2015 рік навколо школи росло 200 дерев, з них 188 – віком близько 40 та 12 – 8 років. Це платан західний, тополі Болле та ясен звичайний, незначна кількість припадає на тополю пірамідальну та катальпу бігнієподібну, що складає лише 3,6 % від рекомендованого асортименту видів та культиварів для Степу України.

За тривалістю життя та швидкістю росту тополі належать до швидкоростучих видів, але тривалість їх життя незначна. Платан західний та ясен звичайний належать до рослин із середньою інтенсивністю росту та середньою тривалістю життя. Тополі Болле та пірамідальна досягають критичного віку, постає питання про заміну їх іншими видами.

Переважають в насадженнях тополя Болле (39 %). Незначна кількість тополі пірамідальної (5 %) пов'язана з тим, саджанці отримують в результаті вегетативного розмноження, що призводить до передчасного старіння рослин. Висаджування катальпи в останні роки пов'язано із заміною аварійних і загиблих дерев тополь.

При озелененні школи важливо враховувати параметр крони, особливо у дерев з південної сторони приміщення: крони тополь ажурні, завдяки чому вони не затіняють кабінети, створюючи незначне затінення (табл. 1).

Таблиця 1. Параметри крони дерев, що використовуються в озелененні ЗОШ I-III №19 м. Миколаєва

Вид	Крона		
	ширина	висота, %	щільність, %
Платан західний	широка	46	середньощільна
Тополя пірамідальна	вужька	68	ажурна
Тополя Болле	вужька	70	ажурна
Ясен звичайний	широка	60	середньощільна
Катальпа бігнієподібна	середня	50	ажурна

Основною вимогою щодо дерев на території ЗОШ є безпечність та відсутність аварійних. Встановлено, що у дерев віком близько 40 років зустрічаються ознаки, які свідчать про розвиток старіння і необхідність контролю за їх станом (табл. 2).

Таблиця 2. Аварійність дерев, що використовуються в озелененні ЗОШ I-III ст. № 19 м. Миколаєва

Вид	Кіл-сть, шт.	Аварійні дерева		Ознака	Категорія аварійності
		кількість, шт.	частка, %		
Платан західний	46	12	26	дупло, гниль серцевини стебла	помірна
Тополя пірамідальна	10	10	10	суховерхість	помірна
Тополя Болле	78	34	44	суховерхість	помірна
Ясен звичайний	54	0	0	відсутня	-

Найбільша частка аварійних дерев зустрічається серед дерев тополі Болле та платана західного, серед ясенів не виявлено жодного дерева з ознаками пошкоджень.

Таким чином, підбір видів дерев для озеленення загальноосвітніх шкіл в зоні степу відповідає їх екологічним особливостям, існує можливість розширення видового складу, що доцільно проводити при заміні аварійних екземплярів. Особливості крони дерев відповідає санітарним вимогам для навчальних закладів.

